

מחלוקת השל"ה והא"ר לגבי תוספת אורה בנר שבת - הרב יהושע האיתן זצ"ל

י' ראש כולל עטרת מאיר ברמות ג

הנה ידוע שהרמ"א בסי' רסג סע' ח פסק שמברכים על תוספת אורה, ולכן כמה אנשים שאוכלים במקום אחד יכולים להדליק שם ולברך על זה. ובשו"ע שם החמיר שלא לברך, מחמת הספק.

ובמ"ב (שם ס"ק לז) הביא בקיצור מחלוקת השל"ה והא"ר בהבנת דין זה, ונפק"מ רבתא מזה, ונבואה לבאר הענין.

כתב השל"ה (מסכת שבת פרק נר מצוה סי' כה): "ונראה לי, דעל כל פנים במנורה אחת שיש לה הרבה פיות, לא ינהגו כלל לברך כל אשה בפני עצמה. ואף רמ"א לא כתב כן אלא כשלכל אחת מנורה בפני עצמה בזוית אחת², וכדי שיהיו מאירים כל הזויות³". והיינו שהשל"ה נקט שגם לרמ"א רק תוספת אורה חשובה מאפשרת ברכה

והאליה רבה (שם אות יח) כתב לחלוק על השל"ה, שאפשר לברך גם על כל תוספת אורה: "מברך וכו'. דוקא בשלכל אחד מנורה מפני עצמו בזוית אחר כדי שיהא מאירים כל הזויות, אבל מנורה אחת שיש לה הרבה פיות אין מברך אלא אחד (של"ה). אבל שמעתי זקני הגאון ז"ל פסק [דלא] כוותיה, וכן מסתבר (מבפמוטות) [בפמוטות] שלנו אם דולק כל הנרות אזי האור ממשיך לכל הזויות, ועוד דא"כ כשיש שני מנורות זה אצל זה לא יברכו, ולא "משמע הכי מרמ"א ופוסקים, ועוד דכל שמרבין נרות אף במקום אחד נתוסף אורה בכל החדר

ובהמשך הביא הא"ר ראייה יפה משו"ת מהרי"ל, שהוא מקור הדין של הרמ"א: "גם נ"ל ראייה מתשובות מהרי"ל סימן נ"ג מקור דין זה, דמייתי ראייה ממדליקין נרות ביום טוב בבית הכנסת אף דשרגא בטיהרא מאי מהניא, אלא כל מה דמתוסף אורה חשוב הנאה טפי, עיין שם, הרי דהתם שהוא יום ממש והוא אור בכל בית "הכנסת אפ"ה חשבינן ליה הנאה טפי

ועכ"פ עלה בידינו שהנידון המעשי בזמננו לגבי הדלקת נר שבת כשיש אור חשמל בבית, שהוא מצב גמור של "שרגא בטיהרא", נתון לא רק במחלוקת השו"ע והרמ"א לגבי תוספת אורה, אלא גם במחלוקת השל"ה והא"ר האם לפי הרמ"א צריך תוספת אורה משמעותית

ולמעשה כבר האריכו פוסקי זמננו באופנים שונים למעשה איך ראוי לנהוג בזה, ואכמ"ל

¹סיכמתי אני הקטן ממה שמעתי בזמנו ממנו - גיסו, עמיחי כנרתי. ראה עוד מאמר מהרב זצ"ל בעניין צביעה באוכלין בגיליון ו'.

²בא"ר כתב בשמו: בזוית אחר. ובא"ז כתב בשמו: בזוית אחרת.

³לכא' כוונת השל"ה "בפמוט אחד" היא למקום אחד (ולאו דוקא לפמוט אחד), דהיינו שצריך שידליקו בכמה צדדים או פינות של החדר ולא זה לצד זה, כדי שתהיה תוספת אורה. ובערוה"ש סי' רסג הלשון קצרה: "והטעם דבמנורה אחת מעט אור נתוסף, ולא כן כשכל אחד מדליק במנורה בפ"ע", ואפשר להבין שהחילוק הוא בין פמוט אחד לשני פמוטות, וכן במ"ב שם שקיצר בלשונו אפשר להבין כך, אבל כאמור בדברי השל"ה והא"ר הדברים ברורים, שהכוונה להצריך שני פמוטות בשני מקומות בחדר.